

การเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ

ระหว่างวันที่ 26 - 27 ตุลาคม 2565

ณ เมืองเสียมเรียบ ราชอาณาจักรกัมพูชา

"Student Learning Loss in Reading and Mathematics during COVID - 19 Pandemic in ASEAN"

โดย สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนารการเรียนรู้
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

การเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ

หัวข้อ “Student Learning Loss in Reading and Mathematics during COVID – 19 Pandemic in ASEAN”

ระหว่างวันที่ 26 – 27 ตุลาคม 2565 ณ เมืองเสียมเรียบ ราชอาณาจักรกัมพูชา

สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนการเรียนรู้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

สารบัญ

	หน้า
○ Keynote Speech โดย Mr.Koji Hachiyama	1
○ Opening Remarks โดย H.E. Dr. NATH Bunroeun	3
○ Technical aspects of the workshop โดย Dr.HAN Phoumin	4
○ Learning crisis and learning recovery in post COVID-19 era: ASEAN Regional Roadmap for Learning Recovery โดย UNICEF	5
○ Joint Review between MoEYS, DPs and NGOs on School Reopening โดย Save the Children	8
○ The draft research report on student learning loss at primary school during COVID-19 Pandemic in ASEAN โดย Research technical team	9
○ Group discussion on the whole draft report โดย Facilitated by research technical team	11
○ ภาคผนวก	14
○ ผู้จัดทำ	18

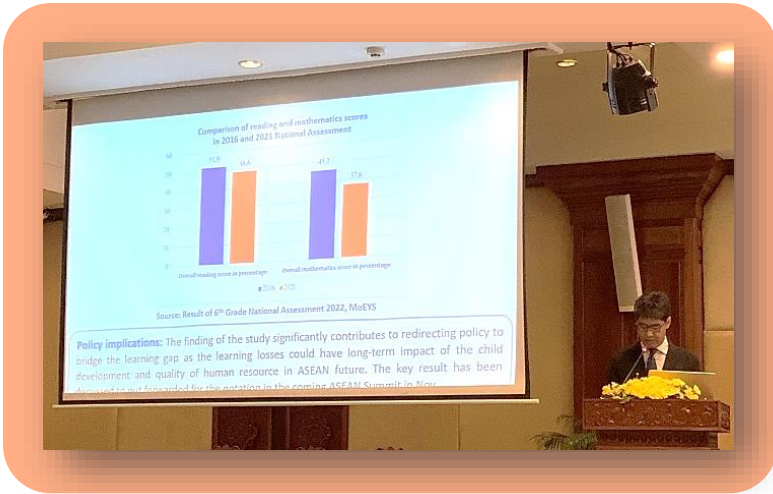

การประชุมเชิงปฏิบัติการหัวข้อ “Student Learning Loss in Reading and Mathematics during COVID – 19 Pandemic in ASEAN” ระหว่างวันที่ 26 – 27 ตุลาคม 2565 ณ เมืองเสียมเรียบ ราชอาณาจักรกัมพูชา มีวัตถุประสงค์เพื่อรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน ตลอดจนทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนารายงานการศึกษาวิจัย เรื่อง “Student Learning Loss in Reading and Mathematics at Primary Schools during COVID-19 Pandemic in ASEAN” นอกจากนี้ ผลลัพธ์สุดท้ายของการศึกษาวิจัยฯ จะพัฒนาไปสู่ guidelines/ frameworks แนวทาง/มาตรการร่วมกันของประเทศสมาชิกอาเซียนที่จะฟื้นฟูหรือเยียวยาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของเด็กหลังจากกลับมาเรียนในโรงเรียนแล้ว ทางผู้จัดจะนำเสนอรายงานฉบับสมบูรณ์ในการประชุม ASEAN SUMMIT 2022 ต่อไป สรุปผลการประชุมได้ดังนี้

○ Keynote Speech

โดย Mr.Koji Hachiyama ตำแหน่ง Chief operating officer of Economic Research Institute for ASEAN and East Asia (ERIA)

ERIA เป็นหน่วยงานหลักในการสนับสนุนทุนศึกษาวิจัยให้กับประเทศกัมพูชาโดยกระทรวงศึกษาธิการ ราชอาณาจักรกัมพูชา หรือ Ministry of Education, Youth and Sport (MoEYS) เป็นผู้ดำเนินการวิจัย Mr.Koji Hachiyama กล่าวถึงประเด็นสำคัญ 6 ประเด็น ดังนี้

📖 ประเด็นที่ 1 เป้าหมาย

ของการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีเป้าหมายเพื่อปรับทิศทางการศึกษาใหม่ โดยนโยบายที่เกิดขึ้นจะช่วยฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ซึ่งส่งผลกระทบต่อพัฒนาผู้เรียนในระยะยาวและคุณภาพการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกลุ่มประเทศอาเซียนในอนาคต

ทั้งนี้ ผลจากการศึกษาวิจัยฯ จะนำเสนอในการประชุม ASEAN SUMMIT 2022 เดือนพฤศจิกายนที่จะถึงนี้

📖 ประเด็นที่ 2 แผนพัฒนาที่ครอบคลุมภูมิภาคเอเชีย ฉบับที่ 3 (Comprehensive Asia Development Plan 3.0 : CADP)

CADP 3.0 เป็นแผนพัฒนาที่สอดคล้องกับแนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของแต่ละประเทศและให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจดิจิทัล แผนฯ ดังกล่าวกำหนด 4 เป้าหมายสำคัญ ได้แก่ Integration (การบูรณาการ) Innovation (นวัตกรรม) Inclusiveness (ประเด็นพิเศษเฉพาะ) และ Sustainability (ความยั่งยืน) ซึ่งการจะพัฒนาภูมิภาคอาเซียนให้เป็นไปตามเป้าหมายดังกล่าวได้ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นหัวใจสำคัญและคณิตศาสตร์เป็นทักษะพื้นฐานของการพัฒนา

📖 ประเด็นที่ 3 ความสำคัญของคณิตศาสตร์ที่มีต่อ Digitalization

ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิชาคณิตศาสตร์ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะช่วยพัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นระบบในการแก้ปัญหาด้วยวิธีการลองผิดลองถูก นอกจากนี้ ทักษะพื้นฐานดังกล่าวจะนำไปสู่การแก้ปัญหาการขาดทักษะดิจิทัลในอนาคต

📖 ประเด็นที่ 4 ความเสี่ยงของการพึ่งพา AI มากเกินไป

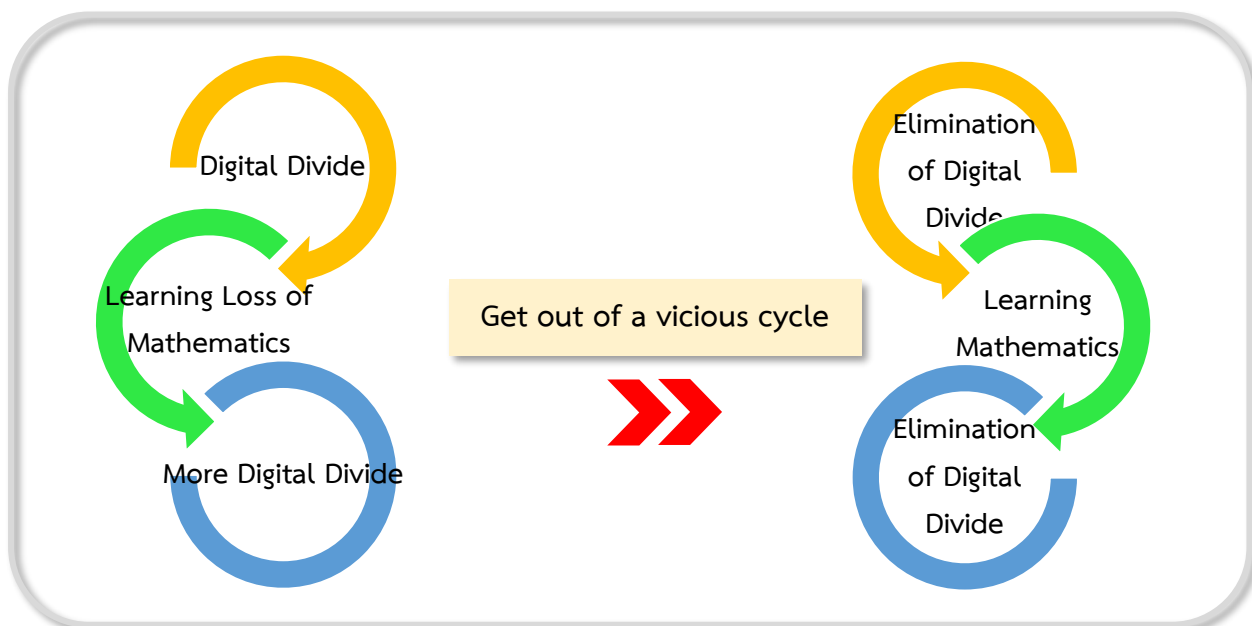
จากความพยายามในการพัฒนาสู่ Digitalization เพื่อเอาชนะและแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม การเกิดขึ้นของ AI ส่งผลกระทบต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์มากกว่าที่คาดการณ์ไว้ AI แสดงให้เห็นถึงแนวทางในการแก้ปัญหาที่เหมาะสมที่สุด ในขณะที่มนุษย์ในบางครั้งไม่สามารถให้เหตุผลได้

📖 ประเด็นที่ 5 คณิตศาสตร์สำหรับการให้มนุษย์เป็นศูนย์กลางร่วมกับ Digital/ AI

การเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคม Digital และ AI โดยที่มนุษย์เป็นศูนย์กลาง คือ มนุษย์จะเป็นผู้ใช้ Digital/AI ไม่ใช่ ถูก Digital/AI ใช้ การจะเป็นผู้ใช้ Digital/AI นั้น องค์ความรู้พื้นฐานที่สำคัญที่สุด คือ คณิตศาสตร์ และคณิตศาสตร์จะช่วยพัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นระบบในการแก้ปัญหาด้วยวิธีการลองผิดลองถูก ดังนั้น การจะได้มาซึ่งความสามารถดังกล่าว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาเยาวชนรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง

📖 ประเด็นที่ 6 การเปลี่ยนแปลงไปสู่วงจร Digitalization อย่างมีประสิทธิภาพ

การเปลี่ยนแปลงสู่วงจร digitalization อย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่มนุษย์ยังคงเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาแสดงได้ดังภาพ “get out of a vicious cycle”

○ Opening Remarks

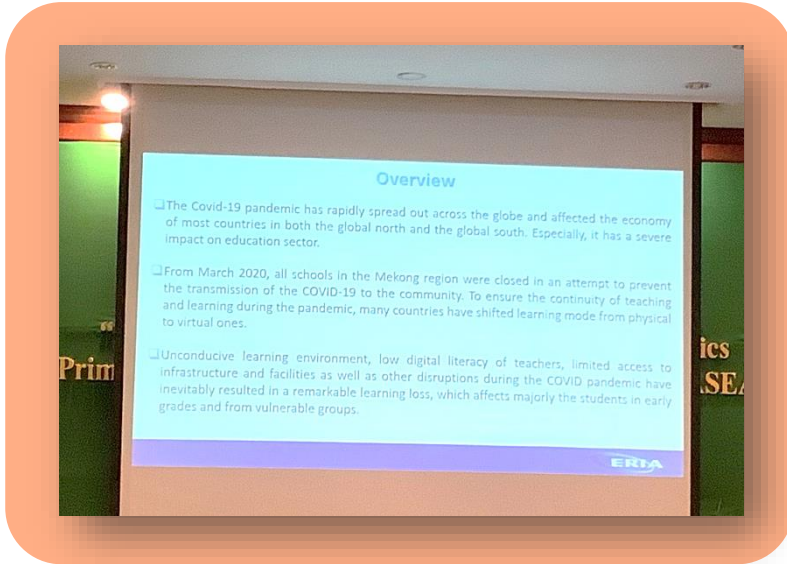
โดย H.E. Dr. NATH Bunroeun ตำแหน่ง Secretary of State, Ministry of Education, Youth and Sport (MoEYS)

Dr. NATH Bunroeun กล่าวถึงภาพรวมของการพัฒนาและแนวทางการในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ โดยมุ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาครู สรุปได้ว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 ที่เกิดขึ้นซึ่งส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วนของสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งมิติด้านการศึกษา มีผู้เรียนจำนวนมากไม่สามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้ขณะระหว่างปิดสถานศึกษา ครูผู้สอนก็เช่นเดียวกันต่างได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ดังกล่าว ไม่เพียงเท่านั้น การเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างรวดเร็ว การเข้ามาถึงเทคโนโลยีที่ทรัพยากรมนุษย์ไม่สามารถปรับตัว หรือมีทักษะที่เพียงพอและรองรับได้ทัน ล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ที่เพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในรายวิชาคณิตศาสตร์และการอ่าน ท้ายที่สุด เลขาธิการได้กล่าวเน้นย้ำถึงความสำคัญของครูผู้สอน โดยให้ข้อคิดเห็นว่า การพัฒนา หรือ การเปลี่ยนแปลง ด้านการศึกษา ต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาและให้ความสำคัญกับครู และคิดเห็นว่าควรยกให้อาชีพครูเป็นอาชีพที่มีความสำคัญอันดับหนึ่งสำหรับทุกประเทศ

○ Technical aspects of the workshop

โดย Dr.HAN Phoumin ตำแหน่ง Senior Energy Economist, ERIA

Dr.HAN Phoumin กล่าวถึงประเด็นสำคัญของงานวิจัย ดังนี้

📖 ประเด็นที่ 1 ภาพรวมของการดำเนินการ

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 ซึ่งส่งผลกระทบต่อทุกมิติของทุกประเทศทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งมิติด้านการศึกษา ตั้งแต่การปิดสถานศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียนช่วงเดือนมีนาคม 2563 ทุกประเทศมีการปรับการเรียนการสอนไปสู่รูปแบบออนไลน์เพื่อให้

การเรียนรู้ของผู้เรียนเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ด้วยสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ การขาดทักษะด้านดิจิทัลของครูผู้สอน การเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานรวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่จำกัดในช่วงของการแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในที่สุด และผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานคือกลุ่มผู้เรียนที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด

📖 ประเด็นที่ 2 การวัดผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้จากการแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19

ERIA มุ่งศึกษาวิจัยใน 2 แนวทางหลัก คือ Systematic Review และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้กระบวนการ systematic review เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนด้านคณิตศาสตร์และการอ่าน รวมถึงใช้ผลการทดสอบระดับชาติของแต่ละประเทศร่วมด้วยเพื่อยืนยันถึงข้อค้นพบที่เกิดขึ้น สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์ด้วยแบบสอบถามถึงโครงสร้างเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประสบการณ์การเรียนรู้ ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น กิจกรรมการเรียนการสอน ความท้าทายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงระหว่างการปิดของสถานศึกษา ตลอดจนความต้องการจำเป็นของกลุ่มตัวอย่างเมื่อเปิดเรียนอีกครั้งหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19

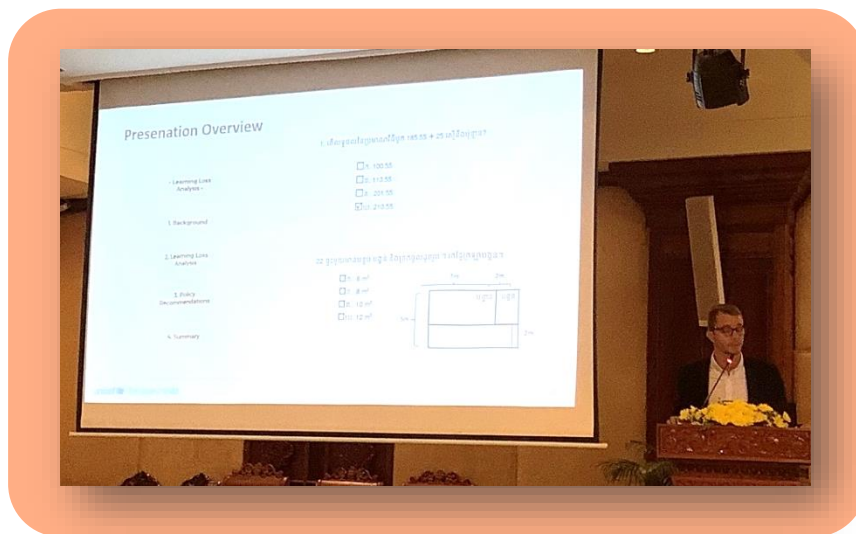
📖 ประเด็นที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูลให้ครบถ้วนเพื่อป้องกันข้อมูลตกหล่น

นอกเหนือจากแนวทางข้างต้นในการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว เพื่อให้ข้อมูลมีความครบถ้วนและสมบูรณ์มากที่สุด ERIA จึงดำเนินการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการระหว่างกระทรวงศึกษาธิการของทุกประเทศสมาชิก

อาเซียน (ระหว่างวันที่ 26 – 27 ตุลาคม 2565 ณ เมืองเสียมเรียบ ราชอาณาจักรกัมพูชา) เพื่อให้ความเห็น
ใน (ร่าง) รายงานการวิจัยฯ ดังกล่าว และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ข้อมูล แนวทาง/ มาตรการของแต่ละ
ประเทศที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการป้องกัน/แก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ และจะเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อ
จัดทำรายการศึกษาวิจัยฯ ฉบับสมบูรณ์ต่อไป

○ Learning crisis and learning recovery in post COVID-19 era: ASEAN Regional Roadmap for Learning Recovery

โดย UNICEF representative, Cambodia

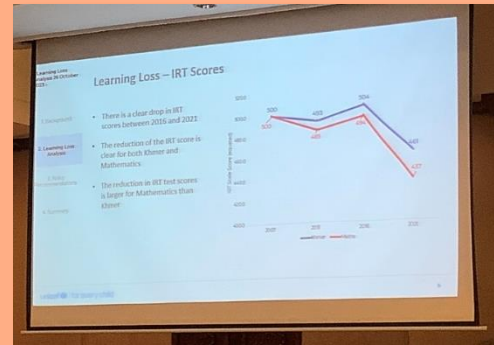
องค์กรยูนิเซฟเป็นหนึ่งในหน่วยงานร่วมสนับสนุนทุนการศึกษาวิจัยฯ ดังกล่าว โดยในการประชุมครั้งนี้
ผู้แทนยูนิเซฟกัมพูชา ให้ข้อมูลเรื่องภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของเด็กกลุ่มประเทศอาเซียน รวมทั้งข้อเสนอ/
แนวทาง/มาตรการที่จะเยียวยาหรือฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ และสถานการณ์การจัดการศึกษาของ
ประเทศกัมพูชา สรุปรายละเอียดได้ดังนี้

📖 ประเด็นที่ 1 การวัดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้

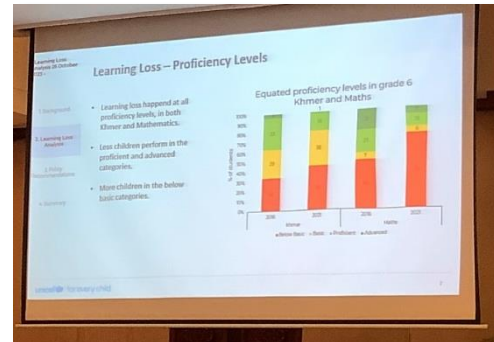
UNICEF ดำเนินการวัดและเก็บรวบรวมข้อมูลภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งกัมพูชาใน
หลากหลายรูปแบบ โดยข้อมูลทั้งหมดล้วนสะท้อนถึงภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นหลังการแพร่ระบาด
ของโรคโควิด - 19 ดังนี้

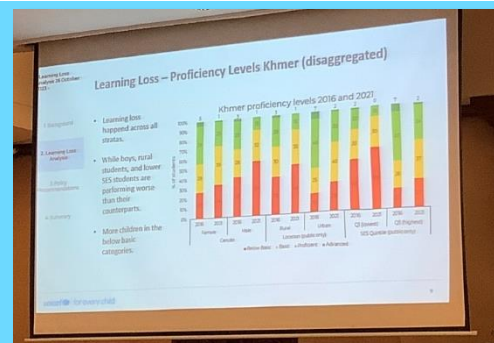
⊕ การวัดประเมินจากคะแนน IRT (Item Response Theory) หรือ การตอบสนองข้อสอบ จากกราฟแสดงให้เห็นว่า คะแนนลดลงในช่วง ระหว่างปี 2559 และ 2564

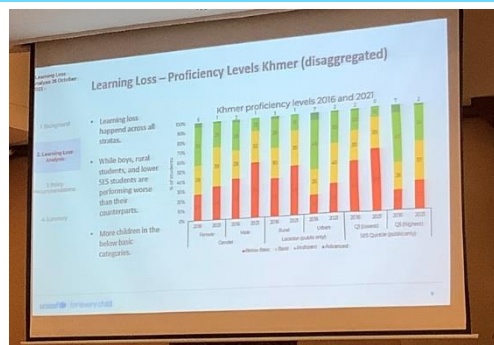
⊕ การวัดประเมินด้วยระดับความสามารถ หรือ Proficiency Level สะท้อนให้เห็นว่า เกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้กับผู้เรียนของกัมพูชาทุกระดับในรายวิชาคณิตศาสตร์และการอ่าน

⊕ การวัดประเมินระดับความสามารถของผู้เรียนกัมพูชาด้านภาษากัมพูชา พบว่า ผู้เรียนทุกระดับเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ในขณะที่เด็กผู้ชายในชนบท และโรงเรียนรูปแบบศึกษาสงเคราะห์มีระดับความสามารถต่ำกว่าระดับอื่น ๆ ในช่วงปี 2559 และ 2564

⊕ การวัดระดับความสามารถของผู้เรียนกัมพูชาด้านคณิตศาสตร์ พบว่า ผู้เรียนทุกระดับเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ และอยู่ในระดับต่ำกว่ามาตรฐาน ในช่วงปี 2559 และ 2564

นอกจากนี้ UNICEF ยังได้มีการวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่ส่งผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่สัมพันธ์กับภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน ได้แก่ ภูมิหลังของครอบครัว การมีส่วนร่วมของผู้เรียน การเรียนการสอนทางไกล และคุณภาพของครูผู้สอน ซึ่งปัจจัยทั้งหมดล้วนส่งผลกระทบซึ่งกันและกัน ดังนี้

❖ ด้านภูมิหลังของครอบครัว

- ฐานะทางสังคม (+) : ฐานะทางสังคมสูง เกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ต่ำ
- ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง (+) : ระดับการศึกษาสูง เกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ต่ำ

- การมีอินเทอร์เน็ตที่บ้านดี มีประสิทธิภาพ (+) เกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ต่ำ

❖ การมีส่วนร่วมของผู้เรียน

- การขาดเรียน (-) : ขาดเรียนมาก เกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้สูง
- การทำบ้านของผู้เรียน (+) : ทำ/ส่ง การบ้านครบ เกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ต่ำ

❖ กลยุทธ์การจัดการเรียนการสอนทางไกล

- กิจกรรมเสริมแรง (+) : กิจกรรมเสริมแรงมาก เกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ต่ำ
- การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน (+) : มีการใช้มาก เกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ต่ำ

การเรียนรู้ต่ำ

❖ คุณภาพครูผู้สอน

- ความรู้ความเข้าใจของครูต่อเนื้อหาการเรียนการสอน (+) : มีความรู้ความเข้าใจมาก เกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ต่ำ

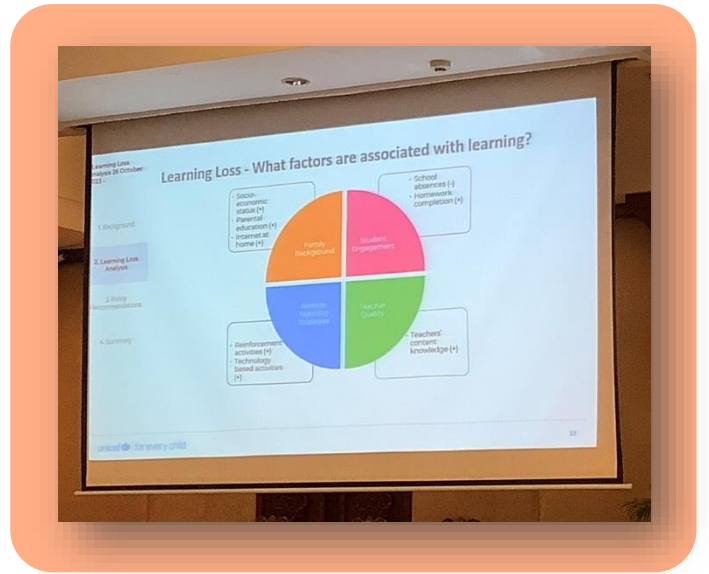
📖 ประเด็นที่ 2 ข้อเสนอเพื่อป้องกัน/ แก้ปัญหา/ ฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้

❖ กัมพูชาควรดำเนินการด้านการเยียวยา ให้ความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง อันจะเป็นการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้

❖ ควรมีการวัดประเมินผลผู้เรียนในทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อทราบถึงระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19

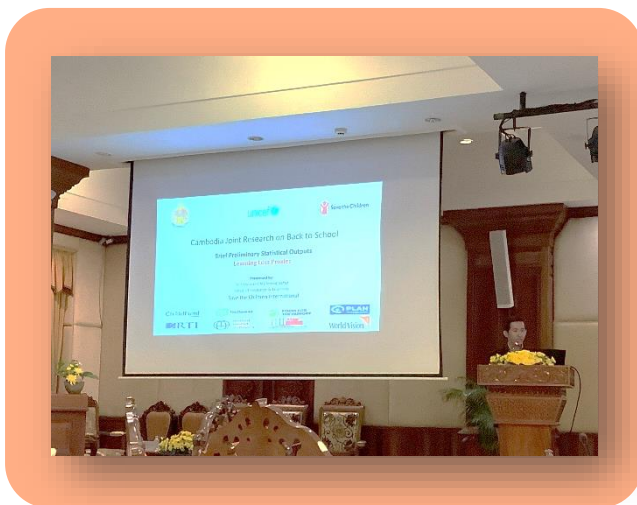
❖ ควรมีการวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ขาดโอกาสในการเรียนรู้และมีศักยภาพในการเรียนรู้ต่ำ

❖ การมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการเรียนรู้คือหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ที่ประสบความสำเร็จ และควรมุ่งเน้นการให้ความสำคัญกับแนวคิด school based management ร่วมด้วย

- ⊕ ทักษะด้านการอ่านและตัวเลข คือทักษะพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้
  - ⊕ คุณภาพของครูผู้สอนส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผู้เรียน ดังนั้น ควรกำหนดให้การพัฒนาครูเป็นความสำคัญอันดับต้น ๆ ของการพัฒนา
  - ⊕ ควรมีการพัฒนาการเรียนการสอนทางไกลเพิ่มขึ้น อาทิ การพัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการเรียนรู้ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์มและกิจกรรมต่าง ๆ
- 📖 ประเด็นที่ 3 สรุปรวมสถานการณ์การศึกษาของประเทศกัมพูชา**
- ⊕ การรวบรวมข้อมูลมาจากกลุ่มตัวอย่างกว่า 6,000 คน เป็นผู้เรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จากสถานศึกษา 230 แห่งทั่วประเทศกัมพูชา
  - ⊕ ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้เกิดขึ้นกับทุกรายวิชา โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิชาคณิตศาสตร์
  - ⊕ ผู้เรียนและโรงเรียนที่มีภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ยังเห็นได้ชัดมักเกิดขึ้นกับกลุ่มผู้เรียนที่มีคะแนนค่อนข้างสูง
  - ⊕ โรงเรียนในเมืองมีคะแนนลดลงมากกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเมือง
  - ⊕ โรงเรียนเอกชนมีแนวทางฟื้นฟูการเรียนรู้ที่ยั่งยืนกว่าโรงเรียนรัฐบาล
  - ⊕ เด็กนักเรียนผู้หญิงที่ก่อนสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 มีผลการเรียนที่สูงกว่าเด็กนักเรียนผู้ชายในรายวิชาคณิตศาสตร์และการอ่าน ประสบภาวะถดถอยทางการเรียนรู้เช่นเดียวกัน แต่น้อยกว่าเด็กผู้ชาย

○ Joint Review between MoEYS, DPs and NGOs on School Reopening โดย Save the Children, Cambodia

Save the Children ซึ่งเป็นหนึ่งในหน่วยงานสนับสนุนทุนศึกษาวิจัยให้แก่ประเทศกัมพูชา ได้ดำเนินการศึกษาวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับภาวะถดถอยทางการเรียนรู้เช่นเดียวกัน และได้ให้ข้อมูลการศึกษาวิจัยที่ได้ทำ สรุปรุได้ดังนี้

- 📖 วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย**
- 1) ศึกษาแนวทางการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เพื่อให้จัดการเรียนการสอนเกิดขึ้นอย่างปลอดภัย
  - 2) พัฒนามาตรการ/ รายงานการศึกษาวิจัยที่มี

ประสิทธิภาพ เพื่อสนับสนุนให้การเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงระหว่างปิดสถานศึกษา 3) ศึกษาความ

ต้องการจำเป็นในการสนับสนุนผู้เรียนและครูผู้สอน เพื่อให้มั่นใจว่าผู้เรียนและครูผู้สอนมีสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสม เกิดการฟื้นฟูการเรียนรู้และป้องกันการหลุดจากระบบการศึกษา

วิธีการศึกษาวิจัย กลุ่มเป้าหมาย และการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ควบคู่ไปกับการสำรวจ กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้เรียนตั้งแต่ก่อนอนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้เรียน มีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว หรือ face to face การใช้แบบสัมภาษณ์ออนไลน์ การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสัมภาษณ์กลุ่มย่อย

ทั้งนี้ save the children สรุปผลสุดท้ายจากการศึกษาวิจัยฯ ว่า ผู้เรียนทุกระดับต่างเผชิญปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนตลอดช่วงการแพร่ระบาดของโรคฯ ทั้งสื่อและอุปกรณ์ไม่เพียงพอ การขาดทักษะ ความรู้ ความเข้าใจด้านเทคโนโลยี ซึ่งเชื่อมโยงกับภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ โดยประเด็นดังกล่าว save the children จะดำเนินการศึกษาวิจัยต่อไป

○ The draft research report on student learning loss at primary school during COVID-19 Pandemic in ASEAN

โดย Research technical team, DoPo, MoEYS, Cambodia

กระทรวงศึกษาธิการกัมพูชา หรือ MoEYS ได้นำเสนอ (ร่าง) รายงานการศึกษาวิจัยฯ ซึ่งประกอบด้วย 6 ส่วนสำคัญ ดังนี้

ที่มาและความสำคัญของการศึกษาวิจัย

การศึกษาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ใน ระยะเริ่มต้น ดำเนินการศึกษาวิจัยภาวะ ถดถอยทางการเรียนรู้ในรายวิชา

คณิตศาสตร์และการอ่านของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจากสถานศึกษาของสมาชิกกลุ่มประเทศอาเซียน ทั้งในเมืองและนอกเมือง ทั้งนี้ กำหนดกลุ่มเป้าหมายดังกล่าว เนื่องจากผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานคือ กลุ่มผู้เรียนที่ต้องการการดูแล ใส่ใจมากกว่าผู้เรียนในระดับที่สูงขึ้นไป รวมถึงการอ่านและทักษะทาง คณิตศาสตร์คือทักษะสำคัญและจำเป็นสำหรับผู้เรียนในอนาคต

วัตถุประสงค์และคำถามของการศึกษาวิจัย 1) เพื่อศึกษาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนด้านการอ่านและคณิตศาสตร์ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน 2) เพื่อรับ ฟังข้อมูล ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนถึงแนวทาง/ มาตรการ/ กลยุทธ์ ในการฟื้นฟู

ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ด้านการอ่านและคณิตศาสตร์ เพื่อให้มั่นใจว่าผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง

 วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย ใช้การศึกษาวิจัยด้วยกระบวนการ systematic review และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดย systematic review จะเป็นการศึกษาแนวโน้มของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นด้านการอ่านและคณิตศาสตร์ สำหรับการสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง เป็นการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนในช่วงการแพร่ระบาดของโรคฯ ความท้าทายที่เกิดขึ้น และแนวทางในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้

⊕ **กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูล** มาจากการเลือกแบบสุ่ม ซึ่งหนึ่งจังหวัด ประกอบด้วย สถานศึกษาในเมือง สถานศึกษาชานเมือง และสถานศึกษาในชนบท ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ซึ่งสอนในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 และผู้เรียน โดยใช้การเลือกผู้ให้ข้อมูลด้วยวิธีการเฉพาะเจาะจง

⊕ **เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย** การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ใช้การแยกกลุ่มสัมภาษณ์ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มครูผู้สอน และกลุ่มผู้เรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 สำหรับ systematic review เป็นการศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด - 19 ได้แก่ สภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น กิจกรรมการเรียนการสอนในระหว่างการแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 และความท้าทายต่าง ๆ

ข้อค้นพบและอภิปรายผลการศึกษาวิจัย

⊕ ข้อมูลผลการทดสอบระดับชาติเมื่อเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของกลุ่มประเทศอาเซียน เกี่ยวกับการอ่านและคณิตศาสตร์ ได้รับข้อมูลเพียง 2 ประเทศ คือ กัมพูชาและสิงคโปร์ ผลการประเมินภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสิงคโปร์ระดับชาติลดลงเพียง 0.2% (การอ่าน) 0.1% (คณิตศาสตร์) ขณะที่ประเทศกัมพูชา การอ่านลดลงถึง 3.2% และคณิตศาสตร์ลดลงถึง 8.1% ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาในทุกมิติของกลุ่มประเทศอาเซียน แม้ว่าข้อมูลภาวะถดถอยทางการเรียนรู้จะไม่ใช่อุปสรรคที่เป็นทางการ แต่สามารถยืนยันข้อเท็จจริงบางส่วนได้ว่า ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้เกิดจากผู้เรียนไม่มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในการเรียนออนไลน์และการเรียนการสอนทางไกล

⊕ ทุกประเทศต่างเผชิญความท้าทายในการจัดการเรียนการสอนช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 ทั้งด้านการสอนและการเรียนรู้ในระหว่างช่วงปิดของสถานศึกษา รวมถึงการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ที่เป็นรูปแบบ/ แนวทางใหม่สำหรับกลุ่มประเทศอาเซียน ทุกประเทศประสบปัญหาการขาดอุปกรณ์ เทคโนโลยีในการเรียนการสอน บางประเทศ เช่น กัมพูชา ลาว เด็กที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลไม่ได้เรียนหนังสือ แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงประเทศสิงคโปร์ ซึ่งมีบริบทที่แตกต่างจาก 9 ประเทศในอาเซียน ปัญหาโดยสรุป คือ ปัญหาการขาดสื่อและเทคโนโลยีการศึกษา การเข้าถึงการเรียนรู้ที่จำกัดในวงกว้าง เป็นปัจจัยที่ขยายช่องว่างของการเรียนรู้ และสร้างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของผู้เรียนที่เพิ่มมากขึ้น

📖 สรุปผลการศึกษาวิจัย

❖ ผลสำคัญของการวิจัย คือ การให้ความสำคัญกับการเรียนรู้อย่างเท่าเทียม การสนับสนุนอุปกรณ์เทคโนโลยี การปรับหลักสูตรการสอนให้เหมาะสมกับการสอนออนไลน์ การวัดประเมินผลเด็กในรูปแบบใหม่ ตลอดจนการสนับสนุนปัจจัยพื้นฐานให้กับโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากความเหลื่อมล้ำทางการศึกษามีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้น จากการขาดสื่อและเทคโนโลยีการศึกษา หรือมีไม่เพียงพอ และการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตที่จำกัด

📖 ข้อเสนอการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ ในบทสุดท้ายของรายงานการศึกษาวิจัยฯ มีการจัดทำข้อเสนอเพื่อการนำข้อมูล/ นโยบายสู่การปฏิบัติใน 5 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ (1) ความเหลื่อมล้ำด้านการเรียนรู้ (2) การเข้าถึงสื่อและเทคโนโลยีการเรียนรู้ (3) การปรับหลักสูตรใหม่ในรูปแบบออนไลน์ (4) การวัดและประเมินผลผู้เรียน (5) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนสถานศึกษา

🗨️ Group discussion on the whole draft report

โดย Facilitated by research technical team, DoPo, MoEYS, Cambodia

ผู้แทนจากประเทศสมาชิกอาเซียนที่เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการฯ ครั้งนี้ส่วนใหญ่เป็นผู้แทนจากกระทรวงศึกษาธิการของแต่ละประเทศ โดยประเทศสมาชิกอาเซียนที่เข้าร่วมประชุม ได้แก่ มาเลเซีย บรูไน ไทย ลาว อินโดนีเซีย และกัมพูชา สำหรับสิงคโปร์ เมียนมาร์ เวียดนาม และฟิลิปปินส์ ซึ่งการประชุมครั้งนี้หน่วยงานด้านการศึกษาระดับต่าง ๆ ของประเทศกัมพูชาได้เข้าร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ แนวทางความท้าทายที่เกิดขึ้นในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็น เพื่อพัฒนา

รายงานการศึกษาวิจัยฯ ให้มีความสมบูรณ์ ครบถ้วน ตามบริบทของแต่ละประเทศมากยิ่งขึ้น สรุปรูปข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ จากที่ประชุมฯ ได้ดังนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

⊕ บางประเทศ เช่น บรูไน สามารถรวบรวมข้อมูลได้ค่อนข้างน้อย เนื่องจากการเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ค่อนข้างจำกัด และต้องได้รับการยินยอมจากทางรัฐบาล ดังนั้น ผู้เข้าร่วมประชุมฯ จึงขอให้ทางกระทรวงศึกษาธิการของกัมพูชาจัดทำหนังสือขอข้อมูลที่ต้องการเพิ่มเติมและประสานไปทางรัฐบาลอย่างเป็นทางการเพื่อขอสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลดังกล่าว

⊕ สำหรับประเทศไทย ข้อมูลผลการทดสอบระดับชาติ หรือ ONET ทางกัมพูชาขอให้ทางประเทศไทยสรุปรูปข้อคิดเห็นฯ เพื่อเป็นข้อมูลสำคัญประกอบการเก็บข้อมูลในส่วนของ systematic review ซึ่งประเทศไทยเองได้แจ้งแล้วว่า ผลการทดสอบ O-NET เป็นผลการทดสอบเฉพาะความรู้ของเด็กในวิชาหลักเมื่อจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ไม่ใช่ผลการทดสอบระดับชาติในเรื่องภาวะถดถอยทางการเรียนรู้คณิตศาสตร์และการอ่าน แต่ประเทศกัมพูชาเองยังยืนยันที่จะขอข้อมูลดังกล่าวไปใส่ในเล่มส่วนการเก็บข้อมูล systematic review ซึ่งทางสำนักมาตรฐานการศึกษาฯ โดยกลุ่มพัฒนานโยบายด้านการมีส่วนร่วมฯ จะดำเนินการจัดทำข้อมูลผลการทดสอบ O-NET ในปี 2563 และ 2564 เฉพาะวิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์ สั้นๆ จัดส่งให้กับผู้รับผิดชอบงานวิจัยชิ้นนี้

⊕ การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ควรเพิ่มเติมการนำเสนอคำพูดของผู้สัมภาษณ์ไว้ในรายงานการศึกษาวิจัยฯ เพื่อให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

การนำเสนอข้อมูล (บทที่ 4 และ 5)

⊕ ควรแบ่งการนำเสนอให้ครอบคลุมทุกกลุ่มตัวอย่างทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้เรียน รวมทั้งการนำเสนอควรตอบคำถามวิจัย และวัตถุประสงค์ที่วางไว้

⊕ ผลการศึกษา systematic review ยังขาดข้อมูลผลการประเมินระดับชาติเรื่องภาวะถดถอยทางการเรียนรู้หลังจากสถานการณ์โควิด - 19 ใน 8 ประเทศ ได้แก่ บรูไน ฟิลิปปินส์ ลาว อินโดนีเซีย ไทย เมียนมาร์ เวียดนาม และมาเลเซีย จึงควรประสานขอข้อมูลทั้ง 8 ประเทศมาวิเคราะห์ใส่ในงานวิจัยด้วย

❖ ผลสรุปการวิจัย (บทที่ 5) ควรปรับโครงสร้างการนำเสนอเพื่อให้ทุกประเทศสามารถเข้าใจและใช้ประโยชน์ได้มากยิ่งขึ้น ประกอบด้วย (1) Summary of Research Questions (2) Conclusion from the Systematic Review Analysis (3) Conclusion from the Semi – Structured Review Analysis (4) Recommendations (5) Policy Implications (6) Guideline for AMS

❖ ควรพัฒนา model/ framework/ guideline สำหรับทุกประเทศในกลุ่มอาเซียน เพื่อการนำข้อมูล/ แนวทางจากการศึกษาวิจัยฯ ไปสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง โดย framework มีองค์ประกอบอย่างน้อยได้แก่ (1) Student aspect: reading and mathematics standard or learning outcome (2) Teacher aspect: teaching pedagogy/modality, integration of technology (3) School principal: Instructional leadership, change management, digital literacy

❖ ควรจัดทำแนวทาง/มาตรการ/ข้อเสนอ/กรอบแนวคิดร่วมของอาเซียน เพื่อเยียวยาหรือจัดทำเป็นมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของกลุ่มประเทศอาเซียน โดยมีความเห็นว่า ในรายงานการวิจัยควรวิเคราะห์ผลการวิจัยและสังเคราะห์เป็นมาตรการหรือข้อเสนอแนวทางการเยียวยาหรือฟื้นฟูของอาเซียนที่ประเทศสมาชิกต่าง ๆ สามารถนำไปปรับใช้ในประเทศของตนเองได้ โดยนำ “มาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้” ที่ประเทศไทยได้จัดทำแล้วเป็นตัวอย่าง ทั้งนี้ ที่ประชุมฯ เสนอนำข้อมูลจากการศึกษาวิจัยของประเทศไทยประกอบเป็นส่วนหนึ่งของรายงานการศึกษาวิจัยฯ และใส่ไว้ในภาคผนวกของเล่มรายงานฯ เพื่อผู้ที่สนใจสามารถศึกษา ค้นคว้า ต่อไปได้

📖 **ข้อจำกัดการวิจัย** การศึกษาวิจัยฯ ยังไม่ได้มีการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ เนื่องจากระยะเวลาที่จำกัด และการเก็บข้อมูลในรูปแบบออนไลน์ผ่าน google form จากกลุ่มเป้าหมาย คือ เด็กประถมศึกษาปีที่ 6 ทำได้ยาก

○ ภาคผนวก

ASEAN
CAMBODIA 2022
ASEAN A.C.T.:
Addressing Challenges Together

Regional Consultative Workshop
on
“Student Learning Loss in Reading and Mathematics
at Primary Schools during Covid-19 Pandemic in ASEAN”

Angkor Paradise Hotel, Siem Reap, 26-27 October 2022

08:30 – 17:00 hrs (GMT +7 / Phnom Penh Time)

TENTATIVE PROGRAMME OF ACTIVITIES

Aim:

This consultative workshop aims to validate the results and collect inputs from all ASEAN member states and relevant stakeholders as a basis to refine the research report on “*Student Learning Loss in Reading and Mathematics at Primary Schools during Covid-19 Pandemic in ASEAN*”.

Day 1: October 26, 2022

08:30 – 09:00	On-side Registration
09:00 – 09:10	Cambodia National Anthem
09:10 – 09:20	Keynote Speech Mr. Koji Hachiyama Chief operating officer of Economic Research Institute for ASEAN and East Asia (ERIA)
09:20 – 09:35	Opening Remarks H.E. Dr. NATH Bunroeun Secretary of State, Ministry of Education, Youth and Sport (MoEYS)
09:35 – 09:40	Group photo
09:40 – 09:55	Coffee Break
09:55 – 10:10	Technical aspects of the workshop Dr. HAN Phoumin , Senior Energy Economist, ERIA
10:10 – 10:45	Learning crisis and learning recovery in post COVID-19 era: ASEAN Regional Roadmap for Learning Recovery UNICEF representative, Cambodia
10:45 – 11:15	Joint Review between MoEYS, DPs and NGOs on School Reopening Save the Children, Cambodia
11:15 – 12:00	The draft research report on student learning loss at primary school during Covid-19 Pandemic in ASEAN Research technical team, DoPo, MoEYS, Cambodia
12:00 – 13:30	Lunch Break

ASEAN
CAMBODIA 2022
ASEAN A.C.T.:
Addressing Challenges Together

13:30 – 15:00	Group discussion on the whole draft report Facilitated by research technical team, DoPo, MoEYS, Cambodia
15:00 – 15:15	Coffee Break
15:15 – 17:00	Group discussion on the draft report Facilitated by research technical team, DoPo, MoEYS, Cambodia

Day 2: October 27, 2022

09:00 – 10:00	Group discussion on the draft report (Cont.) Facilitated by research technical team, DoPo, MoEYS, Cambodia
10:00 – 10:15	Coffee Break
10:15 – 12:00	Group discussion on the draft report (Cont.) Facilitated by research technical team, DoPo, MoEYS, Cambodia
12:00 – 13:30	Lunch Break
13:30 – 15:30	Plenary discussion on the draft report (Cont.) Facilitated by research technical team, DoPo, MoEYS, Cambodia
15:30 – 15:45	Coffee Break
15:45 – 16:30	Wrap-up Dr. BO Chankoulika , Director of DoPo, MoEYS, Cambodia Dr. HAN Phoumin , Senior Energy Economist, ERIA
16:30 – 17:00	Closing Remarks H.E. Dr. Dy Khamboly , Deputy Director General, DGPP, MoEYS, Cambodia

** Note: The agenda is subject to be changed.

KINGDOM OF CAMBODIA
Nation Religion King

MINISTRY OF EDUCATION, YOUTH AND SPORT

No : ..... 444 ..... MoEYS/Adm

Phnom Penh, th ~~11~~ October 2022

H.E. Ms. Trinuch Thienthong
Minister
Ministry of Education, Thailand

Subject: *Invitation to a Regional Consultative Workshop on the Research “Student Learning Loss in Reading and Mathematics at Primary Schools during Covid-19 Pandemic in ASEAN”*

Dear Your Excellency,

On behalf of the Ministry of Education, Youth and Sport (MoEYS) of Kingdom of Cambodia, I would like to inform you that MoEYS is organizing a regional consultative workshop on the Research “Student Learning Loss in Reading and Mathematics at Primary Schools during Covid-19 Pandemic in ASEAN”, scheduled on 26-27 October, 2022 at Angkor Paradise Hotel, Siem Reap Province. The research project is funded by the Economic Research Institute for ASEAN and East Asia (ERIA).

The workshop aims to discuss and draw more insights from all ASEAN member states and relevant stakeholders as bases to validate the findings and refine the research report. The results from this research will significantly contribute to redirecting policy and enhancing the existing learning recovery strategies. This initiative contributes to the implementation of the ASEAN Workplan on Education 2021-2025 and ASEAN Work Plan on Youth 2021 – 2025 that seek to ensure an inclusive and equitable quality education and empower ASEAN youth to respond to the needs on the ground for community building.

In this regard, I would like to invite two (2) officials from each ASEAN Member States, who are involve in the research (list enclosed) and national learning assessment, to participate in the workshop. Their technical inputs, and sharing of country’s experience will help in further understanding of the learning loss situation in AMS and will add value to the research report. The tentative agenda of the workshop is herewith attached.

The organiser will cover the economy class round-trip air ticket, hotel accommodation, and daily subsistence allowance for meals of only (1) participant. The additional participant will need to cover his/her own expense such as air ticket and hotel accommodation, yet the organizer will cover lunch and refreshment during the workshop.

Should you need further information regarding the workshop, please do not hesitate to contact our focal person Ms. Sreynet UN via sreynetun@gmail.com with copy to koulika@gmail.com and ratha_chey@yahoo.com. It would be greatly appreciated to receive your confirmation by October 15, 2022 through our focal person’s email.

Sincerely yours,

Dr. HANG CHUON NARON

Minister
Ministry of Education, Youth and Sport

Ref 0205/ 4560

Subject: Nominate Participants to the Regional Consultation Workshop on Student Learning Loss in Reading and Mathematics

The Ministry of Education, Thailand presents its compliments to the Ministry of Education, Youth and Sport, Kingdom of Cambodia and has the honor to inform you that we would like to nominate two officials to participate in the above-mentioned workshop as follow;

1. Miss Kornkamol CHUNGSAMRAN
Senior Professional Educator, Office of the Education Council, Ministry of Education
2. Miss Sirikarn KEAWKONGTHONG
Educator, Office of the Education Council, Ministry of Education

Enclosed please find two copies of their passports.

The Ministry of Education, Thailand avails itself of this opportunity to extend to the Ministry of Education, Youth and Sport, Kingdom of Cambodia the assurances of its highest consideration.

Ministry of Education, Youth and Sport
80 Blvd, Preah Norodom,
Phnom Penh, Cambodia
Tel: (855-23) 220 679/220 304
Fax: (855-23) 217 250/ 212 512

○ ผู้จัดทำ

⊕ ที่ปรึกษา

ดร. ประวีณา อัสโย ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้
นางสาวอุษา คงสาย ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนานโยบายด้านการเรียนรู้

⊕ ผู้เข้าร่วมและสรุปผลการประชุม

นางสาวกรกมล จิ่งสำราญ ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนานโยบายด้านการมีส่วนร่วมและการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา
นางสาวสิริกานต์ แก้วคงทอง นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

⊕ ผู้สนับสนุนข้อมูลประกอบการเข้าร่วมประชุม

นายณชพล จิ่งสำราญ
ข้าราชการและเจ้าหน้าที่กลุ่มพัฒนานโยบายด้านการเรียนรู้

⊕ หน่วยงานที่รับผิดชอบ

สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
โทร. 02 – 668 – 7123 ต่อ 2513, 2512
โทรสาร 02 – 243 – 1128

เอกสารวิชาการ
สำนักมาตรฐานการศึกษาและ
พัฒนาการเรียนรู้ สกศ.

สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
99/20 ถนนสุขุทัย เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300
โทร. 02 - 668 - 7123 ต่อ 2513, 2512
โทรสาร 02 - 243 - 1128
เว็บไซต์ [http:// www.onec.go.th](http://www.onec.go.th)